

HISTORIE

historie@telegraaf.nl

TEN ONDER MET TITANIC **GEORGE REUCLIN**

Drie Nederlanders gingen ten onder met de Titanic op 15 april 1912. Een van hen was jhr. Johan George Reuchlin, de jonge directeur van de Holland Amerika Lijn (HAL). Hij liet zijn vrouw met drie kinderen achter. De in 1874 in Rotterdam geboren George was dankzij een loopbaan in de rederij in de voetsporen van zijn vader Otto getreden. Ter gelegenheid van het 150-jarige bestaan van de HAL, een later officieel gewor-

den koosnaampje voor NV *Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij* (NASM), is een biografie van hem verschenen van journalist Cathalijne Boland, getiteld *Reuchlins reis. De Holland-Amerika Lijn en de landverhuizers*. De HAL was gespecialiseerd in het vervoer van landverhuizers uit heel Europa naar het beloofde land, de VS. Zij had daarom veel buitenlandse kantoren, bijvoorbeeld in Wenen van

waaruit de veelal Joodse migranten uit Oost-Europa met de trein naar de haven van Rotterdam werden vervoerd voor de grote overtocht. Voor zijn laatste reis ging George in april 1912 aan boord van de Titanic. Hij dacht twee vliegen in één klap te slaan: een reis naar New York voor een ontmoeting met de directie van Canadian Pacific, die achter zijn rug een concurrerende landverhuizerslijn faciliteerde in Rotterdam; en een verkenning

van de splinternieuwe oceaanaanreus. Zijn HAL had namelijk bij scheepswerf Harland and Wolff in Belfast, die ook de Titanic had gebouwd, een vergelijkbaar schip besteld: de Statendam II. Op 15 april maakte een ijsberg een einde aan George Reuchlins reis en zijn pas 37-jarige leven. Hij was niet in een reddingsboot gestapt omdat hij ouderen, vrouwen en kinderen liet voorgaan.

Menzo Willems

Rellen van nu 'klein bier' vergeleken met Nika-oproer van 532

BYZANTIJNSE HOOLIGANS

Supportersrellen zoals die van vorige week tijdens AZ-West Ham komen geregeld voor. Rivaliserende 'fans' gaan met elkaar op de vuist, laten sporen van vernielingen achter of leggen met aanstekers of rookbommen de wedstrijd stil. Toch is dat maar een kleinigheid vergeleken met het zogenaamde Nika-oproer dat in 532 plaatsvond in Constantinopel.

door Bart Gielen

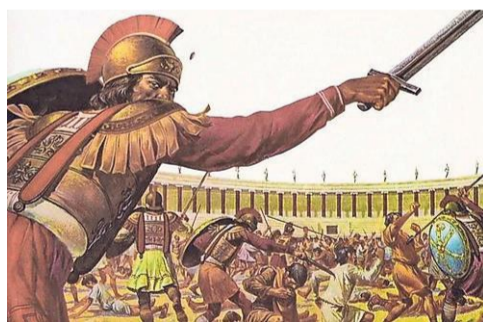

De paardenraces golden als de Formule 1 van de oudheid. De sport was razend populair bij de Romeinen.

In het huidige Istanbul ging de helft van de stad in vlammen op en kwamen tienduizenden Byzantijnse 'hooligans' om het leven in het jaar 532 na Chr. tijdens de wagenrennen. Deze paardenraces golden als de Formule 1 in de oudheid. Het was de populairste sport bij de Romeinen. Zo ook in Constantinopel, de hoofdstad van het Oost-Romeinse (Byzantijnse) Rijk.

Oorspronkelijk waren er vier teams, elk van elkaar te onderscheiden door de

kleur van het uniform waarin de wagenrenners meededen. In de Byzantijnse tijd waren alleen de Groenen en Blauwen nog van invloed. Iedereen in Constantinopel, van hoog tot laag, werd geacht kleur te bekennen. Keizer Justinianus I (die regeerde van 527 tot 565) koos partij voor de Blauwen. De aanhangers van beide teams waren de grootste rivalen van elkaar. Racewedstrijden onttaarden steevast in straatgevechten en zelfs moordpartijen. Keizerlijke

Soldaten van Justinianus I richten een bloedbad aan in Hippodroom.

ordetroepen konden hiertegen vaak weinig uitrichten.

Begin 532 was er grote ontevredenheid in de Byzan-

tinse hoofdstad. Oude senaatsfamilies voelden zich gefrustreerd. Door de invoering van nieuwe wetten verloren zij veel macht. Het zat de senatoren vooral dwars dat zij de voeten van Justinianus' vrouw Theodora moesten kussen. Dit eerbewijs was een grote vernedering, aangezien de keizerin was geboren als de dochter van een berentemmer. Ook de gewone bevolking was boos vanwege nieuwe belastingverhogingen. Het leidde tot ongeregelde heden. Hoewel supporter van de Blauwen, liet Justinianus een aantal raddraaiers van beide teams arresteren en ter dood veroordelen. Twee van hen, een Groene en een Blauwe, wisten te ontsnap-

pen en verscholen zich in een klooster. Beide supportersverenigingen eisten dat zij gratie zouden krijgen. Justinianus wilde de straf alleen omzetten tot levenslang. Het gevolg was dat de Groenen en Blauwen hun onderlinge vetes staakten en nu voor het eerst gezamenlijk de strijd aangingen.

Op dinsdag 13 januari was het de hele tijd onrustig in het Hippodroom, het immense stadion waar de paardenraces gehouden werden. Maar bij de tweëntwintigste van de in totaal vierentwintig races kwamen alle frustraties naar buiten. Als één man scandeerden honderdduizend toeschouwers op de tribunes 'Nika!, Nika!' (Grieks voor victorie of overwinning). Justinianus zag het gebeuren, raakte in paniek en vluchtte. Toen sloeg de vlam in de pan. Een dolgedraaide menigte trok naar het keizerlijk paleis, dat vervolgens vijf dagen lang werd bele-

gerd. Ook een groot deel van het centrum van Constantinopel stond in lichterlaaie, waaronder de Hagia Sophia, de belangrijkste kerk. Tegelijkertijd zagen 'Groene' aristocratische families de revolutie als aanleiding zich te ontdoen van Justinianus om zo een nieuwe keizer te benoemen. Het was Theodora die haar man uiteindelijk aanspoorde over te gaan tot actie. 'Zij die de kroon hebben gedragen zouden nooit het verlies ervan moeten overleven. Nooit zal ik de dag meemaken dat ik niet als keizerin word begroet.'

Volgens Justinianus' raadgevers was de massa het makkelijkste in bedwang te houden in een afsluitbare ruimte in plaats van de nauwe straten van Constantinopel. Aangezien het grootste gedeelte van de oproerkraaiers in het Hippodroom zat om de nieuwe keizer te kronen, was dit een uitgelezen kans. Eerst liet Justinianus de Blauwen omkopen. Velen van hen haastten zich uit het stadion, de Groenen verbijsterd achterlatend. Van een georganiseerd verzet was geen sprake meer. De slachting kon beginnen. De achtergebleven toeschouwers probeerden tevergeefs een goed heenkomen te zoeken. Maar wie zich uit de voeten wist te maken zag dat de uitgangen

waren afgesloten. De paniek was enorm. Als opgejaagd wild rende iedereen door de arena, terwijl de Justinianus' soldaten hun moordend werk verrichtten. Meer dan dertigduizend mensen werden in één dag gedood. Daarmee eindigde het Nika-oproer, het grootste supportersbloedbad uit de geschiedenis.

DEZE WEEK IN 1975

Journalist Henk van der Meijden ontving een uitnodiging voor een galafeest in de exclusieve Sporting Club in Monte Carlo. En zoals het een goede reporter betaamt, hield de Telegraaf- en Privécoryfee zich op de achtergrond en liet de spotlights aan prinses Gracia en Frank Sinatra.

FOTO JAN STAPPENBELD